

KAPOSVÁRI EGYETEM
ÁLLATTUDOMÁNYI KAR

Szakképzés-pedagógiai és Társadalomtudományi Tanszék
Kaposvár

AZ OTTHONOKTATÁS

Készítette:

André Viktória

Agrár-mérnök-tanár szakos hallgató

Belső konzulens:

Dr. Martinkó József

egyetemi adjunktus

Külső konzulens:

Orbán Enikő

Tanszékvezető:

Dr. Horváth Gyula

egyetemi docens

2006.

<u>1. Bevezetés.....</u>	<u>3</u>
<u>2. Irodalmi áttekintés.....</u>	<u>6</u>
<u>2.1. Az otthonoktatás kialakulása.....</u>	<u>6</u>
<u>2.1.1. Otthonoktatás hajdanában.....</u>	<u>6</u>
<u>2.1.2. Híres otthonoktatott emberek.....</u>	<u>9</u>
<u>2.2. Az otthonoktatás újrafelfedezése.....</u>	<u>12</u>
<u>2.3. Miért az otthonoktatás?.....</u>	<u>15</u>
<u>2.4. Az otthonoktatás előnyei.....</u>	<u>17</u>
<u>2.4.1. Hatékonyság.....</u>	<u>17</u>
<u>2.4.2. Biztonságos környezet.....</u>	<u>20</u>
<u>2.4.3. Rugalmasság.....</u>	<u>21</u>
<u>2.4.4. A család intézményének megerősítése.....</u>	<u>22</u>
<u>2.4.5. Szocializáció.....</u>	<u>23</u>
<u>2.5. Az otthonoktató családok demográfiai jellemzői.....</u>	<u>27</u>
<u>2.5.1. Szülő képzettsége.....</u>	<u>28</u>
<u>2.5.2. Szülő tanári végzettsége.....</u>	<u>28</u>
<u>2.5.3. Családi körülmények.....</u>	<u>29</u>
<u>2.5.4. Család mérete.....</u>	<u>29</u>
<u>2.5.5. Szülők munkaköre.....</u>	<u>29</u>
<u>2.5.6. Hitbéli meggyőződés.....</u>	<u>30</u>
<u>2.5.7. Jövedelem.....</u>	<u>31</u>
<u>3. Saját vizsgálatok.....</u>	<u>32</u>
<u>3.1. Anyag és módszer.....</u>	<u>32</u>
<u>3.2. Eredmények.....</u>	<u>33</u>
<u>4. Következtetések és javaslatok.....</u>	<u>44</u>
<u>5. Összefoglalás.....</u>	<u>46</u>
<u>6. Irodalomjegyzék.....</u>	<u>48</u>
<u>20. Mihály, I. (2006): Az otthon tanulás gyakorlata; a múlt, a jelen – és a jövő?. Új</u> <u>Pedagógiai Szemle, 2006/6, (online) (2006. 12. 05.)</u> <u>http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2006-06-vt-Mihaly-Otthon.....</u>	<u>51</u>
<u>7. Mellékletek.....</u>	<u>54</u>
<u>7.1. Kérdőív az otthonoktatásról.....</u>	<u>54</u>
<u>7.2. Egy otthonoktató család napi programja.....</u>	<u>58</u>

1. Bevezetés

Az otthonoktatás az oktatás olyan formája, ahol a gyermek nem az állami vagy magániskola óráit látogatja, hanem otthon (múzeumban, természetben, városban) tanul (Brasham, 2001). Tanítását elsősorban szülei végzik, akik egyben teljes felelősséget vállalnak a gyermek fejlődéséért és tanításáért. Az oktatás a család keretein belül folyik, de speciális tárgyakat (idegen nyelv, ének-zene, hangszer, stb.) szakember is taníthat.

Az otthon történő oktatás a különböző országokban elterjedt pedagógiai gyakorlat volt, egészen az állami oktatás bevezetéséig. Azokban az országokban, ahol a földrajzi adottságok miatt a gyermekeknek nem volt lehetőségük iskolába járni, a szülők végezték a tanítás feladatát. Ez nem biztosított egyenlő esélyeket, hiszen a szegényebb családok nem tudták felvállalni gyermekeik hosszú ideig való taníttatását. Gondot okozott a szülők képzettségének hiánya is. Az ingyenes állami oktatás bevezetésével minden gyermek számára esély nyílt a tanulásra; minden gyermeknek lehetősége nyílt, hogy ugyanazt a tudásanyagot elsajátítsa. Látszólag mindez az „esélyegyenlőség” és szabadság felé vezetett, de az oktatás állami vezetés alá vonásával az állam magához ragadta a jogot, hogy meghatározza a kötelező tananyag tartalmát, megfosztva ezzel a szülőket attól az alapvető joguktól, hogy maguk határozzák el, milyen szellemben neveljék gyermeküket.

Magyarországon a gazdag arisztokrata és polgárcsaládok körében volt elterjedt az otthonoktatás. Ők voltak azok, akik felvállalhatták anyagilag, hogy gyermekeik mellé házitanítókat, vagy nyelvoktatás céljából külföldi

kisasszonyokat fogadjanak. A 20. századdal kezdődően ezt a gyakorlatot egyre inkább felváltotta az iskolába, vagy elitkollégiumokba való beíratás; a megváltozott életmód és családszerkezet és a családok anyagi lehetőségei egyre kevésbé tették lehetővé ezt a megoldást (Mihály, 2006).

A 20. század utolsó évtizedei során az otthonoktatás megújuló szakmai és közfigyelmet kapott. Egyre több szülő vette ki gyermekét az állami oktatásból és kezdte otthon tanítani, melynek leggyakoribb oka, hogy gyermekeiket vallásosan oktathatják (Horsburgh, 2005). Az állami oktatás materialista szemlélete és azon követelménye, hogy minden tananyag mentes legyen a vallásos tantételektől, rengeteg szülőt indított arra, hogy gyermekét otthon oktassa. Az elsődleges ok mellett számos más érv is szerepel: a közbiztonság romlásával és az erőszak terjedésével egyre több szülő tartja indokoltnak, hogy vállalja az áldozatot, és maga felügyelje gyermeke intellektuális, mentális és érzelmi fejlődését.

Az otthonoktatást természetesen rengeteg támadás éri. A leggyakrabban felhozott vádak többek között a szocializációt és a hatékonyságot említik. Az otthonoktatást ellenzők szerint a tanítást szakembernek kell végeznie. A kutatási eredmények azonban arról tanúskodnak, hogy a gyermekek eredményeit a szülők általános műveltsége és képzettsége befolyásolja; az eredmények között nincs szignifikáns különbség abban a tekintetben, hogy a szülő rendelkezik-e pedagógiai végzettséggel, vagy sem (Smith és Farris, 2004).

A másik gyakran felhozott vád a szocializáció. Az állami oktatás hívei szerint a gyermek csak akkor lesz képes beilleszkedni a társadalomba, és

annak egészséges, teljes értékű tagjaként funkcionálni, ha megtanul beilleszkedni abba a környezetbe, amit az állami oktatás biztosít számára. De jogosan kérdezhetjük, ha a gyermek meg is tanul beilleszkedni a vele azonos korúakból mesterségesen kialakított csoportba, vajon ez felkészíti-e arra, hogy a társadalmat felépítő, tőle fiatalabb, és kevésbé vagy sokkal idősebb (saját korosztályától elértő gondolkodású és viselkedésű) emberekkel megfelelő kapcsolatot alakíthasson ki? Az eredmények az otthonoktatás felé billentik a mérleg nyelvét.

A külföldi országokban, ahol az otthonoktatás már nem gyermekcipőben jár, elismerik eredményeit. Az elmúlt húsz évben Amerikában és Európa számos országában sorra alakultak meg a különböző, otthonoktatást támogató szervezetek, és egyre több országban fogadták el, mint törvényes, választható alternatívát az oktatásra.

De mi lesz a sorsa Magyarországon? Hazánkban a magántanulói státusz segítségével egyre több család választja ezt az oktatási módszert. De vajon törvénybe iktatják-e valaha az otthonoktatást Magyarországon?

Dolgozatom célja az volt, hogy a figyelmet erre a gyakran félreértett és elutasított, hazai körökben szinte ismeretlen gyakorlatra irányítsam. Célkitűzéseim között szerepelt bemutatni az otthonoktatásban rejlő lehetőségeket, továbbá vizsgálni, hogy hogyan valósul meg az otthonoktatás a gyakorlatban és lehet-e az otthonoktatás választható alternatívája az állami oktatásnak?

2. Irodalmi áttekintés

2.1. Az otthonoktatás kialakulása

2.1.1. Otthonoktatás hajdanában

Az otthonoktató mozgalom nem új keletű; a történelem folyamán az egyes társadalmak gyakorolták az otthonoktatást (Basham, 2001). A zsidó szokások szerint a gyerekek tanítása már igen fiatalon, akkor megkezdődött, amikor beszélni kezdtek (Fugate, 1996). A gyermekeknek el kellett sajátítaniuk a héber ábécét, melynek célja az volt, hogy írni és olvasni tudjanak héberül, mely a szent írások nyelve. Az apa feladata volt, hogy a gyermekeknek megtanítsa a szent iratok szövegének részleteit; a leckéket a gyerekek ismételve, együtt mondták fel. Öt-hat éves korban, amikor fejből, pontosan tudták a szövegeket, fordítottak a szülők időt arra, hogy az üzenetet próbálják elmagyarázni (Fugate, 1996).

Magyarországon hamar kialakult az állami oktatás: első iskolánk a pannonhalmi Bencés kolostorban működött, s első ismert iskolai szabályzatunk a XII. századból származik (Szemkeő, 2000).

Hazánkban az otthonoktatás az állami oktatás korai kialakulása miatt nem nyert nagy teret. A magyarországi szervezett és szabályozott iskolarendszert az 1777-ben Mária Terézia által kiadott Ratio Educationis

alapozta meg, de az ezt megelőző időszakra is jellemző volt az iskolák fejlesztése, ami főleg a nagyobb elnyomásokat követő években volt megfigyelhető. Az 1868-as népiskolai törvény hazánkban kötelezővé tette a hat osztályos iskolát; 1945-től pedig a nyolc osztályos iskolát (Szemkeő, 2000).

A közösségi oktatás elterjedésével az otthoni oktatási forma visszaszorult ugyan, de nem tűnt el teljesen. A lakott településtől távol eső vidékeken élő családok, a munkájuk miatt folyton utazni és lakhelyet váltani kényszerülő szülők gyermekei, illetve a különféle betegséggel terhelt gyermekek, akik számára nem volt megoldható, hogy részt vegyenek a közösségi oktatásban, továbbvitték az otthonoktatás hagyományát. Sok esetben az otthoni oktatást választották azok a jómódú polgári családok is, akik meg tudták fizetni a házitanítót.

Azokban az országokban azonban, ahol a nagy távolságok és egyéb körülmények miatt az állami iskolák megalapítása hosszú ideig akadályokba ütközött, az otthoni oktatás volt az egyetlen lehetőség a tanításra és a tanulásra. A gyarmati Észak-Amerikában a szülők, vagy magántanárok által végzett otthoni oktatás volt jellemző egészen az 1870-es évekig, és a zsidó hagyományokhoz hasonlóan igen fiatalon megkezdődött. A tizenhetedik század ezért híres volt a gyermekek szellemi és lelki érettségéről (Fugate, 1996). Nem számított ritkaságnak, ha egy kettő-négy év közötti gyermek tudott olvasni.

A középiskola 7-14 éves kor között kezdődött, ami felkészítés volt a továbbtanulásra (Fugate, 1996), s az otthon tanított gyermekek hihetetlen

eredményeket produkáltak. Az angliai születésű, később bostoni kormányzóvá lett John Cotton (1585-1652) tizenhárom évesen kezdte el a Cambridge Egyetemet, melynek később dékánja lett (Fugate, 1996). Ezékiel Rogers (1590-1660) angliai lelkész 1604-ben, mindössze tizennégy évesen végzett a Cambridge-en (Fugate, 1996). Increase Mather (1639-1723) amerikai lelkész tanítását édesapja, és főleg édesanyja végezték (Morrison, 1956). 12 évesen kezdte a Harvardot, és 1656-ban, 17 évesen végzett, majd a Harvard College elnöke lett. Cotton Mather (1663-1728) igehirdető tizenkét évesen kezdte a Harvardot, könnyedén teljesítve a felvételi követelményként szereplő írást és olvasást latinul és igeragozást görögül (Metzger, 2005); s 1678-ban, tizenöt évesen szerezte meg diplomáját. Jonathan Edwards (1703-1758) prédikátor és teológus oktatását otthon kapta édesapjától és idősebb nővéreitől, akik mind kiemelkedő tanítással részesültek. 1716-ban, mindössze 13 évesen kezdte el tanulmányait a Yale College-ban és négy évvel később, 17 évesen kapta meg diplomáját (Leitch, 1978). Thomas Jefferson (1743-1826), az USA harmadik elnöke, aki személyesen hozzájárult a Függetlenségi Nyilatkozat (1776. július. 4.) elkészítéséhez és aláírásához, az édesapjától otthon tanult meg írni és olvasni (Klicka, 1995). 1762-ben, 19 évesen a legmagasabb ösztöndíjjal végzett a College of William and Mary-ben. James Madison (1751-1836), az Egyesült Államok negyedik elnöke tizenegy éves koráig a családja, később magántanár által részesült otthonoktatásban. 1769-ben kezdte el felsőfokú tanulmányait és a négy éves kurzust két év alatt végezte el (Garman, 2000).

2.1.2. Híres otthonoktatott emberek

A távol-, s közelmúltban számtalan híres ember részesült otthonoktatásban. Az Amerikai Egyesült Államok elnökei közül George Washingtonról (1732-1799) tudjuk, hogy édesapja és bátyja oktatták, illetve önálló kutatásaiból tanult (Harris, 2000). Felesége, Martha Washington szintén otthonoktatásban részesült (Klicka, 1995). John Quincy Adams (1767-1848), a hatodik amerikai elnök tizenkét éves koráig kizárólag otthon tanult. Tizennégy évesen kezdte el felsőfokú tanulmányait a Harvardon. Oktatását főképpen édesanyja, Abigail Adams végezte, aki maga is otthonoktatott gyermek volt; bevezette a Biblia tanulmányozásába éppúgy, mint az irodalmi és történelmi ismeretekbe (Klicka, 1995). Abraham Lincoln (1809-1865) egy év kivételével otthon tanult. Önmagát képezte, elolvasott minden könyvet, amit a kezébe került. Alaposan tanulmányozta a Bibliát, Shakespeare műveit, az angol és amerikai történelmet. Egyes források szerint olyan sokat olvasott, hogy azt gondolták róla, csak a fizikai munkát akarja kerülni (Fehrenbacher, 2006). John Tyler (1790-1862), Amerika tizedik elnöke a források szerint nem vett részt állami oktatásban, mielőtt tizenkét évesen elkezdte tanulmányait a William and Mary Collegeban (Klicka, 1995). Theodore Roosevelt (1858-1919), a 26. elnök, tudását a szülei által végzett otthonoktatás és a családi utazások révén szerezte meg, híres volt sokoldalú ismereteiről. Igen jártas volt a történelemben, földrajzban, biológiában, jól beszélt franciául és németül; felsőfokú tanulmányait a Harvardon kezdte meg tizenhét évesen (Klicka, 1995). Thomas Woodrow Wilson (1856-1924), Amerika 28. elnökét édesapja, a Presbiteriánus Egyház egyik alapítója részesítette otthonoktatásban, aki

professzor volt a Presbiteriánus Teológiai Szemináriumon (Kelly, 2006). Franklin D. Rooseveltt (1882-1945), az USA harminckettedik elnöke formális oktatásának majdnem teljes egészét szülei biztosították (Crowley, 2004).

Nem csak a történelem kapcsán találkozhatunk azonban otthonoktatott emberekkel. Híres felfedezők és tudósok között is számtalan példát találunk, akik ilyen oktatásban részesültek. Benjamin Franklin (1706-1790) tudós, feltaláló, politikus, diplomata, a villámhárító és a bifokális szemüveglencse feltalálója oktatását két év kivételével otthon kapta, ezt követően pedig önmagát képezte. Blaise Pascal (1623-1662) francia matematikus, fizikus, vallásfilozófust az édesapja tanította. Thomas Edison (1847-1931) amerikai elektrotechnikust, feltalálót 7 évesen, 3 hónap állami képzés után eltanácsolták az iskolából, mert alkalmatlannak tartották. Ezután édesanyja tanította. Tíz éves korában bemutatott neki egy fizika könyvet, s ezzel kezdetét vette az életén át tartó önképzés (Szász, 2004).

A misszionárius testvérpárt, a protestáns metodista irányzat megalapítóit, John (1703-1791) és Charles Wesleyt (1707-1788) édesanyjuk tanította otthonukban (Klicka, 1995). Mark Twain, eredeti nevén Samuel Langhorne Clemens (1835-1910) amerikai író, a Huckleberry Finn és Tom Sawyer szerzője tanulmányainak kezdeti szakaszában otthon tanult (Szász, 2004). A lista szinte végtelen, hiszen ugyanitt kell megemlítenünk Charles Dickens angol író, Agatha Christie krimiíró, Florence Nightingalet, a betegápoló-képzés kiemelkedő alakját, Rembrandt Peale festőt, Wolfgang Amadeus Mozart osztrák, és Felix Mendelssohn német zeneszerzőket, és

Alekszej Tolsztoj orosz regény- és drámaíró, akik mind-mind részesültek otthonoktatásban.

Magyarországon az otthonoktatás csak a jobb módú családok körében volt megfigyelhető, akik meg tudták fizetni a házitanítót. Számos híres író, költőnk kereste kenyerét pályájának kezdeti szakaszán házitanítószkodással.

Bolyai Farkas (1775-1856) matematikus 1799-től volt házitanító Kolozsvárott (Prékopa, 2002). Arany János (1817-1882) 1850-ben a geszti Tisza család házitanítója volt. Vörösmarty Mihály (1800-1855) 11 éves koráig otthon tanult, később maga is házitanító lett a Perczel családnál. Petőfi Sándor (1823-1849) Ostffyasszonyfán tanítószkodott. Nagy Lajos (1883-1954) író, a Nyugat egyik főmunkatársa 1904-ben horvátországi családoknál tanított (Hegedüs, 1991); Tóth Árpád (1886-1928) költő, műfordító, aki szintén a Nyugat első gárdájához tartozott, anyagi gondjai miatt 1913-ben házitanítószkodott Budapesten. József Attila (1905-1937) 1922-ben Kiszomboron volt házitanító. Balassi Bálint (1554-1594) híres költő, az egri huszárhadnagy házitanítója Bornemissza Péter (1535-1584), az evangélikus prédikátor és író volt (Hegedüs, 1991).

Othonoktatásban részesült még Bolyai János (1802-1860) matematikus, aki 9 éves koráig otthon tanult; édesapja és Vajda Dániel tanították. Eötvös Lóránd (1848-1919) híres fizikusunk 1860-ig, tizenkét éves koráig tanult otthon (M. Zemplén és Egyed, 1970). Földes Andor (1913-1992) zeneszerző, zongoraművész is otthon tanult. Erdős Pál (1913-1996) matematikust szülei tanították otthonukban, egészen 17 éves koráig, az egyetem elkezdéséig (Bollobás, 1996).

2.2. Az otthonoktatás újrafelfedezése

Az otthonoktatás újbóli felfedezésének egyik helyszíne többek között az Amerikai Egyesült Államok volt.

Az 1820-as években megjelenő ingyenes iskolák, majd az 1880-as években az amerikai állam által elrendelt kötelező oktatás miatt az otthoni oktatás egy időre elvesztette jelentőségét.

Az első állam által támogatott iskolák igen népszerűek voltak, hiszen mindenki számára elérhetőek voltak és ingyenes oktatást biztosítottak. Az 1942-es évben kiadott törvény elrendelte a kötelező írás- és olvasásoktatást, majd öt év múlva újabb rendelet született, mely kimondta, hogy minden 50 településnek létre kell hoznia egy elemi iskolát, melyek ekkor még felekezeti iskolák voltak (Anonymus, 2004).

Amerika iskolái egészen az 1960-as évekig keresztyén jellegűek voltak, amikor az Amerikai Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága által kiadott két fő rendelet megtiltotta a Szentírás tanítását a közoktatásban, illetve a Tízparancsolat kitévését az osztályterekben; csökkentették a vizsgakövetelményeket is (Anonymus, 2004).

Az új rendeletek sok hasznos újítást hoztak az oktatás, a tankönyvek, stb. terén, de az erkölcsi nevelés liberálissá vált. Ezen események következtében az otthonoktatás megújuló figyelmet kapott a szülők és oktatók részéről

(Basham, 2001). Egyre több szülő döntött úgy, hogy maga fogja tanítani gyermekét.

Egyes amerikai tanulmányok az otthonoktató szülőket két csoportra bontják. Az egyik csoport ideológiai, míg a másik pedagógiai szempontok miatt választja ezt az oktatási formát.

Az ideológiai kategória, amit Keresztyén Jog-nak is neveznek (Basham, 2001), Dr. Raymond Moore misszionárius nevéhez fűződik, aki kutatásai alapján úgy vélte, a gyermekeket 8-12 éves korig tanácsos távoltartani a formális állami oktatástól (Lyman, 1998)

A pedagógiai szemléletű kategória szellemi vezetője John Holt humanista volt, „aki a nagy vihart kavart *Iskolai kudarcok* című ... könyvének megírása után teljesen elfordult az intézményes nevelés pedagógiájától, és további munkásságát ... az otthoni tanítás, illetve az informális tanulás módszertani kérdéseinek szentelte.” (Mihály, 2006).

Az állam ezt természetesen nem támogatta, s hosszas harc kezdődött az otthonoktatás elfogadtatásáért. A szülőknek rengeteg kétséggel kellett szembenézniük, hiszen minden tudományos dolgozat az állami oktatást támogatta, nem voltak megfelelő könyveik, felszerelései, melyek beszerzése igen nagy anyagi terhet jelentett; saját kétségeikkel is szembe kellett nézniük: képesek lesznek-e otthon oktatni, törvényes lesz-e valaha az otthonoktatás, honnan lesz pénzük, ha az egyik szülő nem megy dolgozni, stb. 1980-ban az otthonoktatás illegális volt 30 amerikai államban (Brasham, 2001). A szülőket törvényszékek elé idézték, egyesek börtönbe kerültek (Anonymus, 2004).

1983-ban két keresztyén jogász létrehozta az Otthonoktatók Jogi Védelmi Szövetségét (Home School Legal Defence Association, HSLDA), s az évek során minden államban elfogadtatták az otthonoktatást, mely 1993 óta mind az 50 államban és Kanada mind a 10 tartományában legális (Brasham, 2001).

Az otthonoktatás törvényes háttere minden államban más. „Ami az ENSZ emberi jogokról szóló deklarációját, valamint az emberi jogok európai konvencióját illeti, mindkettő hivatkozik ugyan az oktatáshoz való jogra, de azt egyik sem részletezi, hogy ezt a jogot milyen formában kell érvényesíteni” (Mihály, 2006). Az otthonoktatás törvényesen engedélyezett Ausztrália, Belgium, Brazília, Csehország, Dánia, Dél-Afrikai Köztársaság, Finnország, Franciaország, Írország, Olaszország, Japán, Kanada, Luxemburg, Mexikó, Norvégia, Portugália, Puerto-Rico, Svédország, Svájc, Új-Zéland, és az Egyesült Királyság jogszabályai alapján (Mihály, 2006; Szász, 2004).

Kanadában egyes tartományok csupán azt írják elő, hogy a gyermek megfelelő oktatást kapjon, máshol megkövetelik, hogy a gyermek be legyen íratva egy állami iskolában, és mindössze egyetlen tartomány követeli meg, hogy a gyermekek tudását teszteljék (Brasham, 2001).

Amerikában vannak szigorúan, közepesen szigorúan, és gyengén szabályozott államok. Míg a szigorú szabályozás alá eső államokban törvény írja elő, hogy a szülő köteles a felelős közoktatási intézményt tájékoztatni, mielőtt otthonoktatásba kezd, az állam által meghatározott tanmenetet kell követnie, a gyermek tudását standard tesztek kitöltésével köteles ellenőriztetni és tanári diplomával kell rendelkeznie, a gyengén szabályozott államokban a

szülőt nem kötelezi semmi az állammal való bármiféle kapcsolat fenntartására (Brasham, 2001).

Magyarországon az otthonoktatás ilyen formában nem létezik. A szülő, ha otthon kívánja oktatni gyermekét, a helyi általános iskolába beíratva kérvényezheti a magántanulói státuszt, melyet a magyar állam minden esetben megad (Anonymus, 2003). A magántanulói státuszt az 1993. évi LXXIX. törvény közoktatásról szóló részének 11. §-a szerint „A tanuló joga különösen, hogy magántanuló legyen, továbbá, hogy kérje a tanórai foglalkozásokon való részvétel alóli felmentését”. A 66. § szerint „A tanuló (magántanuló) az iskolával tanulói jogviszonyban áll. A tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik.” A szülő köteles az állam által meghatározott tanmenet szerint haladni, és évente kétszer vizsgázni a megadott tantárgyakból, de azon kívül bármilyen más ismeretet is oktathat gyermekének (Anonymus, 2003).

Magyarországon nincsenek az otthonoktatást támogató szervezetek. A 2002-ben alakult HHSA (Hungarian Home Schooling Association) összefog ugyan kb. 40 otthonoktató családot, szervez konferenciákat, de hivatalos szerepet jelen körülmények között nem tölt be.

2.3. Miért az otthonoktatás?

Bár az otthonoktatást főképp azok a keresztyén szülők kezdték el alkalmazni, akik nem voltak megelégedve az állami oktatás liberális erkölcsi

tanításával, látva a törvénykezésben beállt fordulatot, egyre több nem hívő kezdte otthon oktatni gyermekét (Anonymus, 2004). Míg egyes kutatások szerint például az amerikai otthonoktatók kb. 75 %-a keresztyén, az otthon tanuló amerikai muszlim gyerekek száma megduplázódik minden évben, így ők a leggyorsabban növekvő csoport az otthonoktatáson belül (Brasham, 2001). Más források szerint az Egyesült Államokbeli otthonoktatók 40 %-a nem hívő, ami kb. 800. 000 családot jelent (Anonymus, 2004).

Az elmúlt húsz évben a különböző támogató szervezeteknek köszönhetően az otthonoktató családok száma többszörösére nőtt Kanadában és az Egyesült Államokban, de a fejlett országok közül meg kell említenünk az Egyesült Királyságot, Japánt és Svájcot is, ahol rohamosan növekszik a mozgalomhoz csatlakozók száma (Brasham, 2001). Kanadában 1979-ben 2000 gyermeket tanítottak otthon, 1997-ben ez a szám 60.000-re, napjainkra pedig 80.000-re növekedett (Brasham, 2001). Az USA-ból származó adatok is hasonló tendenciát mutatnak, az otthonoktatók száma minden évben 7-12 %-kal növekszik (Ray, 2006). Egyes adatok szerint 1985-ben még csupán 50.000 gyermek, 1992-ben már 300.000 gyermek, 1999-ben pedig kb. 850.000 gyermek részesült otthonoktatásban. A HSLDA adatai alapján azonban ez a szám már 1996-ra elérte az 1.200.000-at (Brasham, 2001), a 2005-2006-os tanévben pedig 1,9 és 2,4 millió között mozgott (Ray, 2006)

A kutatások szerint a leggyakoribb okok, ami miatt a szülők saját bevallásuk szerint az otthoni tanítást választják:

- (a) hitbéli (vallási) okokból,
- (b) úgy gondolják, hogy jobb oktatásban részesíthetik a gyermeket,

- (c) személyiségfejlesztés és erkölcsi értékrend átadása céljából,
- (d) gyenge tanulási körülmények az állami iskolákban (Ray, 2004);
- (e) családi kapcsolatok elmélyítése, a szorosabb gyermek-szülő kapcsolat kialakítása érdekében,
- (f) a gyermek és azonos korú társainak felügyelt interakciója miatt,
- (g) biztonságosabb környezet biztosítása, mely mentes a fizikai erőszaktól, a drogoktól, az alkoholtól, a lelki terrortól és a korai szexualitástól (Ray, 2006),
- (h) a fegyelmezés hiánya miatt az állami iskolákban (Brasham, 2001).

2.4. Az otthonoktatás előnyei

2.4.1. Hatékonyság

Az első érv, amit felhozhatunk az otthonoktatás mellett, az a hatékonyság. Nyilvánvaló, hogy a gyermekét szerető szülő elkötelezett (Szász, 2004), sokkal inkább, mint az a tanár, akinek egyszerre 30-40 gyermekre kell figyelnie. Míg az osztálymunkában egy-egy gyermekre többnyire két-három aktív perc jut, az otthonoktatás egyéni foglalkozást biztosít a gyermek számára. Ez sokkal hatékonyabb kommunikációt biztosít, s a szülő nagyobb figyelmet tud fordítani a gyermek erősségeinek fejlesztésére, és könnyebben áthidalhatja a gyermek gyenge oldalainak hátrányait (Klicka, 1995). Így a jobb képességű, vagy adott tárgyakban tehetségesebb gyermek nincs akadályozva gyengébb képességű társai haladási sebessége által, s ez fordítva is igaz: a

gyengébb képességű gyermek sincs arra kényszerítve, hogy megpróbáljon lépést tartani jobb képességű társaival (Szász, 2004). Az anyaggal való haladási sebesség teljesen a gyermek igényeihez igazítható, a nehezebben érthető részletekre több idő fordítható.

Mivel az oktatás megszokott környezetben, olyan zavaró körülményektől mentesen folyik, amit egy iskolai osztályban nem lehet kiküszöbölni, a gyermek könnyebben összpontosít a tananyagra. Az órai szervezés és fegyelmezés percei is tanulásra fordíthatóak (Klicka, 1995).

A közösségi oktatásban a gyermeket legtöbbször meglepetésszerűen kéri számon és a sikertelenség az osztály előtt is megszégyenítést jelent. Az otthonoktatott gyermek nincs kitéve ennek, emiatt könnyebben vállalja az egyéni próbálkozások kockázatát, kreatívabb lesz; számára az válik céllá, hogy elsajátítsa az anyagot, nem pedig az, hogy felvegye a versenyt a nála tehetségesebb diákokkal (Szász, 2004).

A gyermeket az otthoni tanulási környezetben hatékonyabban lehet együttműködésre bírni; a feladatok alkalmazása könnyebb és személyre szóló. Könnyebben ellenőrizhetővé válik, hogy elsajátította-e az anyagot. Így a gyermek nagyobb önállóságra nevelhető, hisz egyéni kutatásra van sarkallva. A közösségi aktivitás ebből az aspektusból vizsgálva is passzívabb, hiszen a diákok csak ritka esetben kutatnak a tananyag egyes részletei után (Szász, 2004).

Az otthonoktatás lehetővé teszi a gyermek egyéni képességeinek jobb kihasználását. Ebből fakadóan azokban az országokban, ahol az otthonoktatást

régebb óta gyakorolják, az otthonoktatott gyerekek az országos átlag felett teljesítenek.

Kutatások szerint az amerikai gyerekek egynegyede egy évvel magasabb osztályt végez, mint vele egykorú társai; az első négy osztályt végző gyermekek mind egy évvel magasabb osztályt végeznek (Rudner, 1998). A gyerekek motiváltak, kíváncsiak, és felelősséget éreznek saját tanulmányaik iránt (Brasham, 2001). A HSLDA 1991-ben 5.124 gyermekén végzett vizsgálatai azt bizonyították, hogy az otthonoktatott gyerekek 18-28%-kal magasabb pontot értek el matematikából, irodalom és nyelvtanból állami oktatásban részesülő társaiknál (Smith és Farris, 2004). Egy 1986-ban végzett tanulmány szerint 591 gyermeket vizsgálva megállapították, hogy a gyerekek 72%-a egy osztállyal magasabb szinten volt irodalomból, és 50% egy osztállyal magasabb matematikából az állami oktatásban részt vevő társaikkal szemben (Klicka, 1995).

Dr. Brian D. Ray (2006), az amerikai National Home Education Research Institute munkatársa 65 kutatás eredményét összesítve azt állapította meg, hogy az otthonoktatott gyermekek az átlag felett teljesítenek a felmérések során, szülei képesítésétől és anyagi körülményeiktől függetlenül (Smith és Farris, 2004). Kutatásai szerint a gyermekek eredményeit nem befolyásolta, hogy szüleiknek volt-e tanári képesítésük – mely alátámasztja Rudner 1998-as kutatásának eredményét-, az otthonoktatott gyerekek átlag felett teljesítettek a felvételi tesztekben. Tapasztalatai szerint a felsőoktatási intézmények növekvő mértékben „toborozzák” az otthonoktatottakat. Rudner 1998-as tanulmánya szerint, melyben 20.760 otthonoktatott gyermeket

vizsgált, megállapította, hogy azoknak a gyerekeknek a legmagasabb a teljesítményük, akik oktatásuk minden évében otthon tanultak – magasabb azokénál is, akik csak egy-két évig részesültek otthonoktatásban.

Ray (2006) kutatásai szerint az egykor otthonoktatott felnőttek mindössze 4%-a, míg az átlag népesség 35%-a gondolta azt, hogy a politika és a kormányzat túlságosan bonyolult ahhoz, hogy megértsék. Az előbbieket 59%-a nyilatkozta azt, hogy nagyon elégedett az élettel, míg az átlag népesség mindössze 27,6%-a volt hasonló véleményen.

2.4.2. Biztonságos környezet

Egy másik nyomós érv, amiért a szülők az otthonoktatás mellett döntenek, az állami iskolákban fellelhető erőszak. Egyes források szerint, míg az 1940-es évek Amerikájában a fegyelmezésre a hangos beszéd, a rágógumi, a folyosón történő szaladgálás, vagy a nem megfelelő ruházat adott okot, addig 1982-re mindez az erőszakoskodás, a rablás, a lopás, a gyújtogatás, stb. volt (Klicka, 1995). De természetesen nem kell a legkirívóbb eseteket megemlítenünk. A közösségi oktatásban a diákok fokozottabban ki vannak téve a lelki terror, a dohányzás, az alkohol- és kábítószer-fogyasztás veszélyeinek. Egy 1988-as kutatás szerint például az amerikai diákok 43 %-a használt marihuánát, 5-8 %-a kemény drogokat és 85 % fogyasztott alkoholt (Klicka, 1995).

Nemegyszer a gyerek csavargásának, az iskolai foglalkozásokról való lógás megakadályozásának érdekében vállalják fel a szülők az otthonoktatást (Mihály, 2006). S a nyomás az osztálytársak részéről nagy; a gyermek gyakran azért hajlandó közösséget vállalni ezekben a tevékenységekben, hogy megőrizze, vagy elnyerje társai elismerését, és elkerülje a csúfolást, a kiközösítést.

A szabad szex propagálása és annak következményei (a nem kívánatos terhességek, a nemi betegségek és a nemi erőszak) is egyre növekvő mértékben veszélyezteti a közoktatásban résztvevő gyerekeket (Szász, 2004). Egy amerikai felmérés szerint alkoholfogyasztással összefüggésben elkövetett nemi erőszakok 31%-át követik el fiatalok. Egy 1991-ben végzett felmérés szerint Amerikában minden 77 tizenévesből egy AIDS-es volt (Klicka, 1995). Bár ennek kiküszöbölésére történnek erőfeszítések a diákok felvilágosításával, az otthonoktatás erre is megoldást ad (Szász, 2004).

2.4.3. Rugalmasság

Az otthonoktatás rugalmassága a tananyag és a diák szempontját tekintve is előnyös. Mivel az egyetlen korlát, amihez igazodni kell, a tananyag időben való elsajátítása, az esetleges családi események, vallásos ünnepek vagy a szülők munkaidejéhez való alkalmazkodás könnyen kivitelezhető. A gyermek pihenségét, betegségét, fáradtságát figyelembe véve időbeosztása igény szerint változtatható (Szász, 2004). Meg kell említenünk itt azokat a

családokat is, ahol a szülők munkaköréből kifolyólag a család gyakran kényszerül lakóhely változtatására, de ide sorolhatjuk a hivatásos sportolókat is.

A tanulmányi kirándulásokat, terepgyakorlatokat is magába foglaló oktatási forma rugalmassága miatt mindezek könnyebben megtervezhetőek, kivitelezhetőek.

2.4.4. A család intézményének megerősítése

Az otthonoktatás előnye abban is megmutatkozik, hogy a család több időt tölt együtt, mely elősegíti a családtagok között levő kapcsolat elmélyülését, illetve annak megőrzését. A szülők több időt tölthetnek gyermekeikkel, megosztva a mindennapi élet pillanataiban, s a gyermekek szülői útmutatást kaphatnak az egész nap folyamán. A Stanford University felmérése alapján egy amerikai szülő naponta átlagosan hét percet tölt gyermekével aktív interakcióval (Klicka, 1995). Ez igen kevés. Egy négy amerikai egyetem által készített két és fél éves kutatás szerint Amerikában 10 millió öt év alatti gyermek van, akit nem szülei vigyáznak felül. A tanulmány szerint a legtöbb napköziben olyan körülmények uralkodnak, melyek hátrányosan befolyásolhatják a gyermekek szellemi és érzelmi fejlődését (Klicka, 1995). Az otthonoktatott gyermekek több időt tölthetnek szüleikkel, így az élet minden területén, mint tanáraikat is tisztelhetik őket (Szász, 2004).

Az otthonoktatás eredményeképpen a gyermekek nincsenek elkülönítve más életkorú testvéreiktől, így könnyebben kapcsolatot teremtenek korban tőlük különböző gyermekekkel.

2.4.5. Szocializáció

A szocializáció kérdése már régóta vitatott téma az otthonoktatás és az állami oktatás hívei között. Tény, hogy az otthonoktatott gyermekek nem töltenek annyi időt velük egykorú gyermekekkel, mint az állami képzésben résztvevő társaik. Feltehetjük a kérdést, vajon mindez negatív, vagy pozitív irányba befolyásolja-e képességüket a társadalomba való beilleszkedésre?

Ha megvizsgáljuk az állami oktatásban résztvevő gyermekek együttlétét, meg kell állapítanunk, hogy annak nagy része passzív. A gyermek az óra nagy részében a tanárra figyel - ha nem azt teszi, az csökkenti az anyag elsajátításának hatékonyságát -, vagy a kiadott feladatokat igyekszik megoldani. Így az aktív közösségi percek a szünetekre, vagy a napközire korlátozódnak, melyek rövidek, és nagy részükből hiányzik a felügyelet. A gyermek magára van hagyva vele azonos korú társaival, ami gyakorlatilag azt jelenti, hogy a gyermekre van bízva a társadalomba való beilleszkedése. Azok a gyerekek, akik nem igazodnak a többihez, gyakran nem tudják elkerülni a csúfolást, a kiközösítést, vagy akár a nyilvános megszégyenítést, és az azzal járó lelki rombolást. Ha a gyermek szocializációját a társaival együtt töltött idő készíti elő, akkor nem marad más, mint egymás viselkedésének

lemásolása, különösebb erkölcsi értékek előtérbe helyezése nélkül (Szász, 2004).

Az erre a kérdéskörre adott leggyakoribb válasz az, hogy a gyermeknek meg kell tanulnia a való világban élni; találkoznia kell a világ kihívásaival, hogy azokban helyt tudjon állni. A megállapítás igaz. A kérdés csak az, mikor kell a gyermeknek szembesülnie ezekkel a dolgokkal?

A másik kérdés, amit feltehetünk, mit értünk „valódi világ” alatt. Az állami oktatásban részt vevő gyermekek az év legalább 180 napját egy osztályteremben töltik, velük egykorú gyermekekkel összezárva, ahol nagyon kevés esélyük van arra, hogy találkozzanak más korú gyermekekkel, vagy felnőttekkel – ami a gyakorlati életben sehol nem fordul elő (Klicka, 1995).

Ezzel szemben az otthonoktatott gyermek észrevétlenül, folyamatosan tanulja a társadalomba való beilleszkedést. A gyermek szocializációjához arra van szükség, hogy legyenek a közelükben szerető felnőttek, akik elkötelezettek a tanításukra és állandó példát mutatnak nekik a társadalom többi tagjához való helyes viszonyulásra. A gyermek otthon egész nap tanítható, s biztonságigényét a szerető környezet jobban kielégíti. Az otthonoktatott gyermek folyamatosan kapcsolatban van azokkal a korosztályokkal, amelyek felépítik a társadalmat. Így az otthonoktatás segít áthidalni a különböző korosztályok közötti egyre mélyülő szakadékot (Szász, 2004).

Azokban az országokban, ahol az otthonoktatás engedélyezett, az otthonoktatott gyermekek sok közösségi programban vesznek részt, egyes órák anyagának elsajátítását a gyerekek más otthonoktatott gyermekkel

végzik, stb. így az otthonoktató családok között is szorosabb kapcsolat alakul ki. Ray (2006) megállapítása szerint az otthonoktatott gyermekek rendszeresen részt vesznek közösségi programokban az otthonukon kívül, és olyan emberekkel, akik nem tartoznak szoros családjukhoz. 1997-ben végzett kutatásai szerint az otthonoktatott gyerekek 98%-a vesz részt kettő, vagy annál több szabadidős tevékenységben. 87%-uk játszik emberekkel a családon kívül, 84%-uk vesz részt rendszeresen tanulmányutakon, 77% jár vasárnapi iskolába (hitvalló egyházak vasárnapi gyermek bibliaköre), 48% tagja valamilyen sportcsapatnak, 47% jár zeneórára, 35 % bibliaórára, 34% vállal szolgálatot a gyülekezetében, 33% vállal önkéntes munkát, és 10% jár balett-, vagy táncórára (Ray, 1997). Egy 1999-es tanulmány szerint az átlag otthonoktatott gyermek rendszeresen részt vesz 5,2 szabadidős tevékenységben, és tölt időt más otthonoktatott gyermekekkel (Brasham, 2001). Farris (1997) szerint ez is alátámasztja azt a tényt, hogy az otthonoktatott gyermekek kevesebb televíziót néznek. Az amerikai otthonoktatott gyermekek 65%-a naponta egy órát, vagy még annál is kevesebbet néz televíziót; ez az állami oktatásban részt vevő gyermekek 25%-ra igaz.

Shyers 1992-ben készült doktori disszertációja szerint a közoktatásban részt vevő gyermekeknek szignifikánsan több viselkedési zavaruk van, mint otthonoktatott társaiknak (Brasham, 2001), mely valószínűleg abból adódik, hogy az otthonoktatottaknak viselkedési modellt a szüleik nyújtanak, nem pedig azonos korú társaik. Egy ugyanekkor készült kutatás szerint ezek a gyerekek barátságosabbak, mint az állami oktatásban részt vevő gyerekek. Taylor (1986) szerint az otthonoktatott gyerekek egészségesebb énképpel

rendelkeznek. Az otthonoktatók 85%-a valamilyen otthonoktató szövetséghez tartozik (Lyman, 1998), melyek lehetőséget biztosítanak a gyerekeknek, hogy kapcsolatban legyenek egymással az Interneten, vagy tanulmányi kirándulásokon keresztül. Egyes szervezetek még olyan közös lehetőségeket is ajánlanak, mint a könyvtár, vagy tornaterem használata, sőt, mások még atlétika csapatot is létrehozhatnak (Raycroft, 2000). A legtöbb ilyen szervezet hírlevelet küld, és segít a tanmenet elkészítésében, tanácsot ad, évkönyveket készít, sőt, helyenként még „ballagást” is szerveznek.

Otthonoktatásban részesült felnőtteket vizsgálva Ray (2006) azt állapította meg, hogy azok gyakrabban részt vesznek közösségi programokban, mint az átlag népesség; gyakrabban szavaznak, és látogatnak lakossági gyűléseket, mint az átlag, felsőfokú tanulmányokban azonos számban részt vesznek, és hasonlóan jól, vagy jobban teljesítenek, mint az átlag lakosság.

Egy hasonló tanulmány szerint az 18-24 év közé eső amerikai lakosság 46,2%-a jelentkezik egyetemre, vagy főiskolára. Ez a szám az otthonoktatott fiatalok esetén 74,2%. A kutatás szerint az otthon tanított felnőttek 71%-a vesz részt valamilyen közösségi tevékenységben (sport csapat edzése, önkéntes munka, szolgálat a gyülekezetben, vagy a lakóközösségben), míg a hasonlókorú amerikaiaknak mindössze 37%-a és a teljes lakosság 39%-a vesz részt hasonló tevékenységekben (Anonymus, 2006).

Egyéb előnyként megemlíthetjük még, hogy az otthonoktatott gyermekek iskoláztatása nem helyez terhet az államra, hiszen nem kell biztosítani az infrastruktúrát, a személyzetet, stb.

Az otthonoktatás a rosszabb anyagi körülmények között élő családok gyermekeit mentesíti a divat-orientált öltözködésnek való megfelelés terhe alól is, ami sok esetben a gyerekek frusztráltságát okozza; kisebb az azonos korú társak felől érkező befolyás a beszéd, a zene és a másik nem iránti érdeklődéssel kapcsolatban is (Szász, 2004).

2.5. Az otthonoktató családok demográfiai jellemzői

Kik választják az otthonoktatást? Egyes kutatások szerint az otthonoktató családok demográfiai jellemzői széles palettán mozognak: vannak közöttük ateisták, keresztyének és mormonok; konzervatívok és liberálisok; kevés, közepes és sok jövedelemmel rendelkezők; feketék, spanyolok és fehérek; doktori végzettséggel rendelkezők és érettségi nélküli szülők (Ray, 2006). Más kutatások szerint a tipikus otthonoktató család azonban többnyire fehér és keresztyén (Rudner, 1998), többnyire felsőfokon képzett, vidéki környezetben él és jövedelme az átlagon felüli (Mihály, 2006).

2.5.1. Szülő képzettsége

Az elmúlt évek során végzett tanulmányok azt bizonyítják, hogy az otthonoktató szülők az átlagnál magasabb képzettséggel rendelkeznek. Az amerikai otthonoktató szülők között 81% végzett felsőfokú tanulmányokat, szemben a 63%-os amerikai nemzeti átlaggal (Brasham, 2001). Rudner 1998-as tanulmánya szerint az otthonoktatótt gyermekek tanulási eredményeit befolyásolja a szülők képzettsége, az egyetemi végzettséggel rendelkező szülők gyermekeinek eredményei jobbak, mint azoké, akiknek szülei nem végeztek felsőfokú tanulmányokat. Eredményei szerint azonban azoknak az otthonoktatótt gyerekeknek, akik szülei nem végeztek felsőfokú tanulmányokat, tanulási eredményei jobbak, mint a hasonló tanultságú szülőkkel rendelkező, állami oktatásban részt vevő gyerekek (Rudner, 1998).

2.5.2. Szülő tanári végzettsége

A kutatások szerint az otthonoktató anyák mindössze egynegyede rendelkezik valamilyen pedagógiai minősítéssel (Mihály, 2006). Rudner (1998) vizsgálatai szerint az otthonoktató anyák 19,7%-a és az apák 7,1%-a képzett tanár. Tapasztalatai szerint azonban a gyerekek tanulási eredményeit nem befolyásolja szignifikánsan, hogy szüleiknek van-e tanári képesítése. Az otthonoktatás hatékonyságát sokkal inkább befolyásolja a szülők tanultsága, mint tanári végzettsége (Smith és Farris, 2004).

2.5.3. Családi körülmények

Az otthonoktató családok többségében mindkét szülő jelen van, hiszen az otthoni oktatáshoz a szülőknek sok időt kell gyermekeik oktatására fordítani. Az időigény miatt általában mindkét szülőre szükség van: az egyik dolgozik, s a másik oktat (Brasham, 2001). Rudner (1998) úgy találta, hogy az otthonoktatók 97%-a házasságban él, míg azoknak az amerikai családoknak, akiknek iskoláskorú gyermekeik vannak, 72%-át alkotják házaspárok. Egy másik felmérés szerint az otthonoktatott gyerekek 80%-a él két szülőt számláló családban, szemben a nem otthonoktatók 66%-val (Ray, 1997).

2.5.4. Család mérete

Rudner (1998) szerint az otthonoktatott gyermekek általában nagycsaládban élnek. Míg az iskoláskorú gyermekekkel rendelkező amerikai családok 80%-ának egy, vagy két gyereke van, addig az otthonoktató családok 62%-ában három, vagy több gyerek él.

2.5.5. Szülők munkaköre

Az amerikai otthonoktató anyák 87,7%-a nem dolgozik munkahelyen (Ray, 1997). Mi több, az otthonoktatott gyerekek 52 %-a él olyan otthonban,

ahol csak az egyik szülő jár munkába, míg a nem otthonoktató családokban ez a szám mindössze 19% (Brasham, 2001). Rudner (1998) tanulmánya szerint az otthonoktató anyukák 76,9 %-a nem dolgozik, és 86,3%-uk vállal részidős munkát. Amerikai nemzeti viszonylatban a 18 év alatti gyermekkel rendelkező anyukák mindössze 30 %-a nem vállal munkát (Rudner, 1998).

2.5.6. Hitbéli meggyőződés

Vallási hovatartozás szempontjából az otthonoktatók többsége keresztyénnek vallja magát. Egyes adatok szerint az amerikai otthonoktatók 60-75%-a keresztyén, de egyre nő azok száma, akik más valláshoz tartoznak. Rudner (1998) tanulmánya szerint azok, akik az otthonoktatást hitbéli okból választják, 25%-a tartozik független hitvalló gyülekezetekhez, 24%-a baptista, 8%-a karizmatikus, 5%-a római katolikus, 10%-a presbiteriánus, református, vagy más protestáns, 2% lutheránus, 2% metodista, és 10% tartozik egyéb keresztyén közösséghez. Tanulmánya szerint az apák vallási hovatartozása 93,1%-ban megegyezik az anyákéval. Az egykor otthonoktatott felnőttek 94%-a nyilatkozta, hogy vallásos meggyőződése megegyezik a szüleiével (Ray, 2004).

2.5.7. Jövedelem

Az otthonoktató családok bevétele meghaladja a népesség átlagjövedelmét (Brasham, 2001); az otthon tanító családok átlagjövedelme 1,5-szerese az átlag amerikai család jövedelmének (Rudner, 1998). Az otthonoktató családokkal végzett vizsgálat szerint a családok bevétele befolyásolja a tanulási eredményeket: a magasabb bevételű családban élő gyerekek eredményei jobbak; az a különbség erőteljesebben jelentkezik a magasabb osztályokban (Rudner, 1998). Az oktatásra fordított pénz mennyisége szintén befolyásolja a tanulási eredményeket. Azokban a családokban, ahol háromszor annyit költenek az oktatási segédletek beszerzésére, a gyerekek eredményei jobbak, s ez a magasabb osztállyal egyre növekszik (Rudner, 1998). A tanulási eredményeket az oktatásra fordított pénzmennyiség, a család bevétele, a szülő tanultsága és a televízió-nézésre fordított idő befolyásolta legnagyobb mértékben (Rudner, 1998).

3. Saját vizsgálatok

3.1. Anyag és módszer

Vizsgálataim során dokumentumelemzést a rendelkezésre álló irodalmi adatok feldolgozásával végeztem.

Saját vizsgálataimban kérdőívet állítottam össze az otthonoktatással foglalkozó alábbi célcsoportok számára, hogy teljesebb képet kaphassunk a tárgykörrel kapcsolatban.

Vizsgálataimat

- a Református Presbiteriánus Egyház erdélyi és magyarországi
- az amerikai Lakeside Presbyterian Church (New Berlin, Wisconsin)
- és a Mezőkövesdi Keresztény Gyülekezet otthonoktató családjaival végeztem.

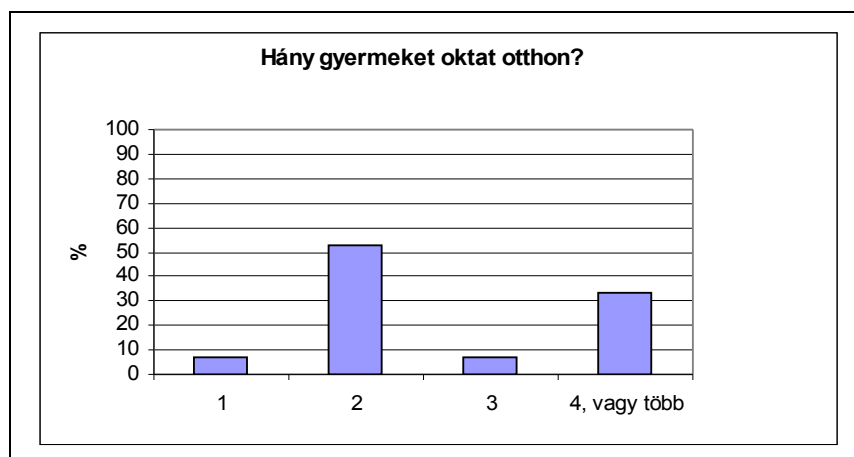
Munkám során 16 családot vizsgáltam.

3.2. Eredmények

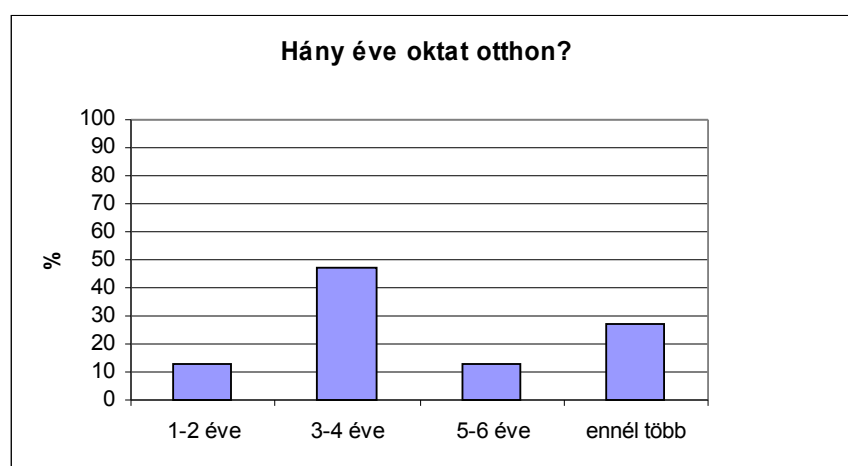
A kérdőíves felmérés eredményeit a következőkben foglalom össze.

A megkérdezett családok 86%-a választotta ezt az oktatási módszert vallási okból, míg 7% választotta azért, hogy gyermeke tanulmányi előmenetelét saját maga felügyelhesse, 7% pedig, hogy a gyermek társadalomba való beilleszkedését az otthoni környezetben készítse elő.

A megkérdezett családok több, mint 50%-a nevel két gyermeket, és több, mint 30%-uk négy gyermeket. A megkérdezett amerikai családok 80%-ában 4, vagy annál több gyermek volt, ami kismértékben meghaladja a Rudner (1998) által megállapított 62%-os értéket, mely a három, vagy több gyermekes családokra vonatkozik. A magyar családok 70%-ban csupán kettő gyermek volt. Ez a különbség valószínűleg abból adódik, hogy míg Amerikában az otthonoktatás egy elterjedt és régi keletű gyakorlat, Magyarországon mindez egy új dolog, amit jelenleg csak az általános iskolás korú gyermekekkel rendelkező, fiatal családok alkalmaznak.

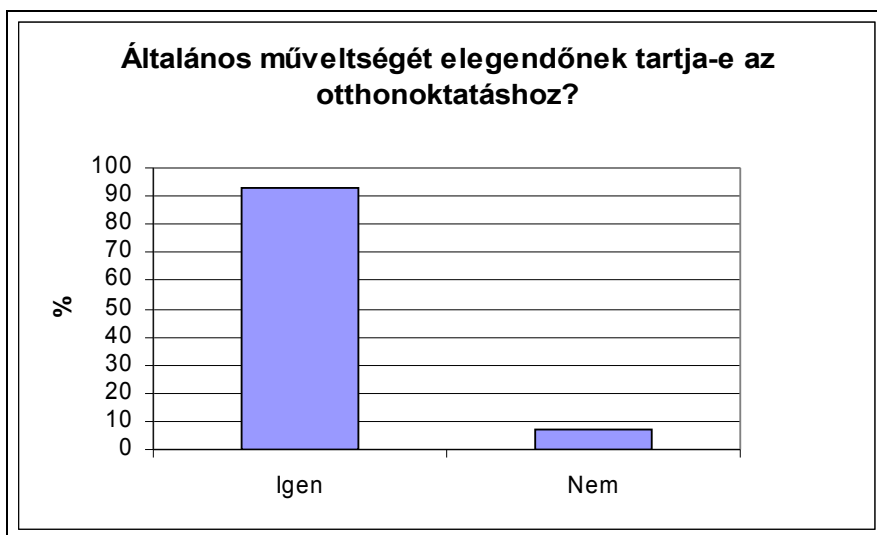
A vizsgált családok 13%-a 1-2 éve, 47%-uk 3-4 éve, 13%-uk 5-6 éve és 27%-uk ennél is több éve oktat otthon. A megkérdezett amerikai családok 20%-a oktat otthon 5-6 éve, 80%-uk pedig ennél régebb óta. A magyar családok 20%-a 1-2 éve, 70%-uk 3-4 éve, 10%-uk pedig 5-6 éve tanítja otthon gyermekeit. Ez is azt a megállapítást támasztja alá, hogy amíg az Egyesült Államokban már régóta alkalmazzák, addig Magyarországon az otthonoktatás egy viszonylag új gyakorlat.

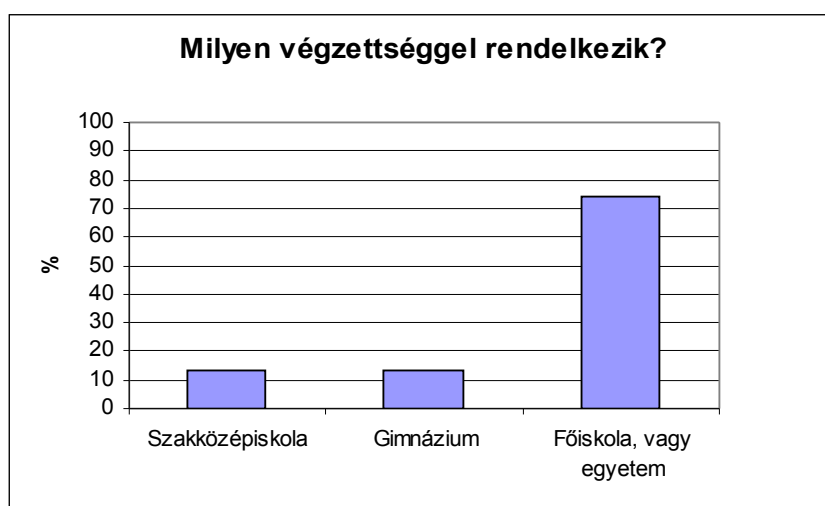
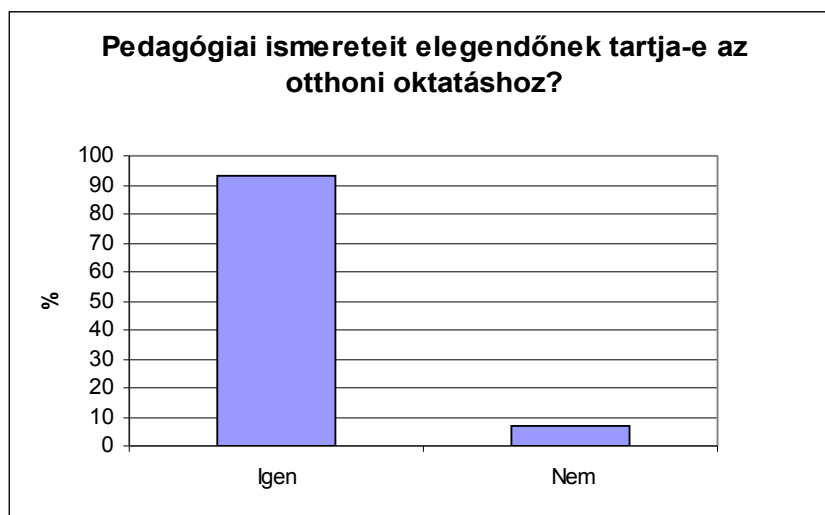

A megkérdezett szülők 93%-a tartja elegendőnek általános műveltségét és pedagógiai ismereteit az otthoni oktatáshoz, mindössze 7% gondolja úgy, hogy általános és pedagógiai szaktudása nem elegendő. A megkérdezett szülők 74%-a rendelkezik egyetemi, vagy főiskolai diplomával, míg 13%-ának van szakközépiskolai, vagy gimnáziumi végzettsége, mely érték megközelíti a Brasham (2001) által megállapított 81%-os értéket. A megkérdezett szülők 45%-a rendelkezik tanári végzettséggel, ami sokkal magasabb, mint amit az irodalmi adatokban találhatunk. Mihály (2006) szerint az otthonoktató anyák mindössze egynegyede rendelkezik valamilyen pedagógiai minősítéssel, a

tanári végzettséggel rendelkezők száma tehát még ennél is kisebb. Rudner (1999) vizsgálatai szerint az otthonoktató anyák 19,7%-a és az apák 7,1%-a képzett tanár.

A két ország között az eredmények megközelítőleg azonos értékeket mutattak.

Arra a kérdésre, meddig tartja szükségesnek gyermeke otthonoktatását, 7% válaszolta, hogy gyermekét az alsó tagozatos évekig tanítaná, 13% az általános iskola végéig, 53% a középiskola végéig, 7% egyetemi szintig, és 20% válaszolta azt, hogy ameddig az megfelel a gyermeknek és a családnak

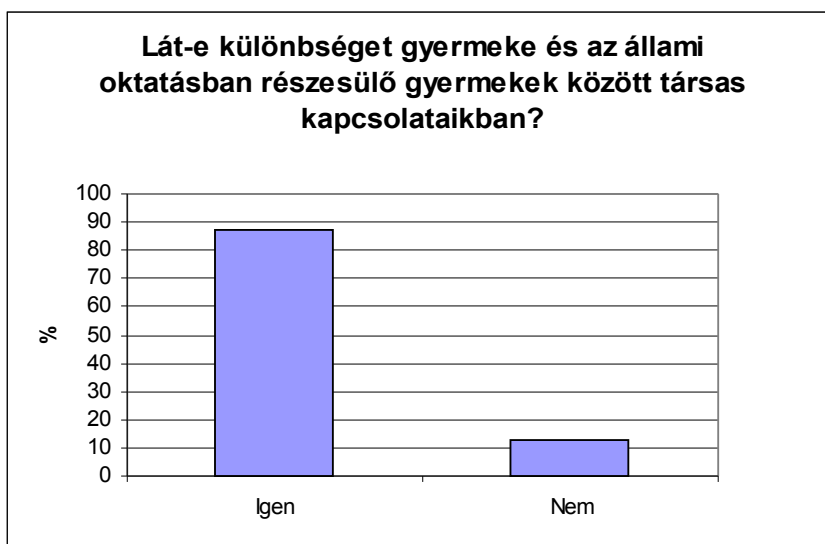
is. A magyarországi szülők 50%-a tartja szükségesnek a gyermek oktatását a középiskola végéig, ellenben az amerikaiak 40%-a gondolja úgy, hogy addig oktatná otthon gyermekét, ameddig az megfelel mindkét fél – gyermek és szülő – számára. Ez valószínűleg annak a következménye, hogy az Egyesült Államokban az otthonoktatás egy régebb óta alkalmazott oktatási módszer; a szülők nagyobb mértékben alapozhatnak a gyakorlati tapasztalatokra, gyakorlatiasabban közelítik meg ezt a kérdéskört.

A megkérdezett szülők 67%-a tartja szükségesnek, hogy gyermekét nyáron is oktassa, de 27% csak korlátozott mértékben tartja szükségesnek a nyári oktatást. Az indokok között leggyakrabban a nyári oktatásnak köszönhető gördülékenyebb szeptemberi évkezdés, a tudás folyamatos

alkalmazása és ezáltal jobb rögződése szerepelt. Mindezek mellett a szülők a rugalmasságra hivatkoztak: habár nyáron is oktatnak, ők bármikor tarthatnak szünetet, bármikor elutazhatnak, ha a gyermek beteg, nem marad le az anyaggal, stb. Ezek az esetleges csúszások a nyári hónapok alatt behozhatók, s a gyermek nem esik ki a napi ritmusból. Mindössze 33% gondolja úgy, hogy nem szükséges a nyári oktatás.

A szülők 87%-a gondolja úgy, hogy van különbség gyermeke és az állami oktatásban részesülő társaik között társas kapcsolataikban. Arra a kérdésre, hogy miben látják a különbséget, a legtöbben a felnőttekkel való kommunikáció tiszteletteljes, de sokkal feszélyezetlenebb voltát említették meg. Emellett különbségként nevezték meg a gyermekek barátaik korának nagyobb megoszlását, illetve, hogy a gyerekek figyelmesebbek, érzékenyebbek mások felé, érettebbek és szorosabb családi kapcsolatokkal rendelkeznek. Arra a kérdésre, hogy változott-e gyermekével való kapcsolata az otthonoktatás megkezdése óta, a megkérdezett szülők 47%-a válaszolta azt, hogy javult, míg 53%-a szerint nem változott kapcsolata gyermekével.

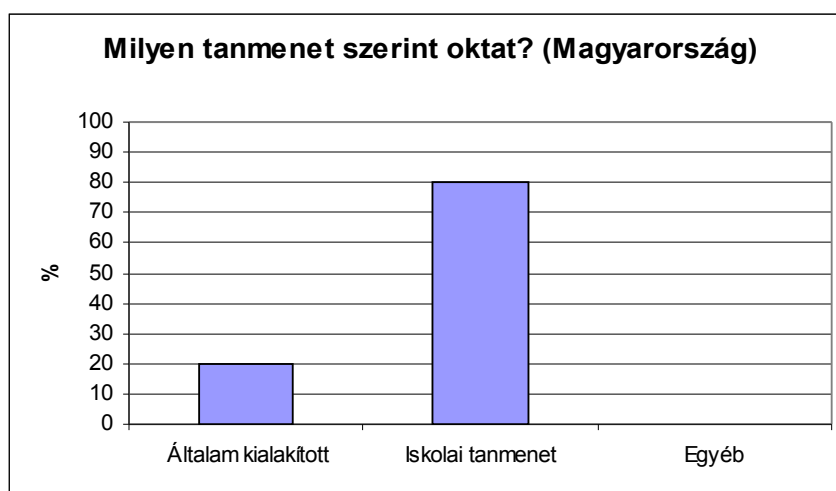

Az otthonoktatás a szülők 7%-ának bevallása szerint napi 2-3 órát, 60%-uk szerint napi 4-5 órát, 33%-uk szerint pedig napi 6-7 órát vesz igénybe.

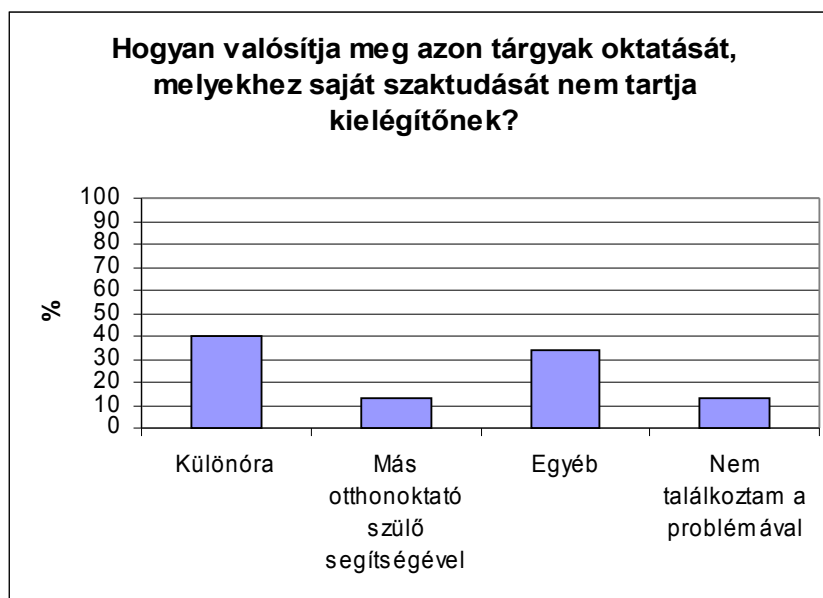
A megkérdezett amerikai szülők 20%-a tanítja gyermekét saját maga által kialakított tanmenet szerint, míg 80%-uk egyéb tanmenet szerint, melyet rendszerint az Amerikai Egyesült Államok valamelyik otthonoktató

szövetségétől kapnak kézhez. A megkérdezett magyar szülőknek ezzel szemben 80%-a oktat az állami iskolák tanmenete szerint.

A megkérdezett szülők 100%-a él a szóban és írásban való számonkérés eszközével, és 80%-uk emellett a közös megbeszélés módszerét is alkalmazza. Az amerikai gyerekek emellett bizonyos időközönként standard tesztek kitöltésével is számot adnak tudásukról.

Arra a kérdésre, hogyan valósítják meg azon tárgyak oktatását, melyekhez saját szaktudásukat nem tartják elegendőnek, a szülők 40%-a járattja gyermekét különóra, 13%-uk fordul más otthonoktató szülőhöz, 34%-uk egyéb megoldáshoz fordul, és 13% válaszolta azt, hogy még nem találkozott ezzel a problémával. Az összes megkérdezett amerikai szülő 40%-a válaszolta, hogy egyéb megoldáshoz fordul, melyek között leggyakrabban az Interneten való utánanézését és főként az otthonoktató szövetségektől kért segítséget jelölték meg. Az összes megkérdezett magyar szülő 20%-a válaszolta azt, hogy még nem találkozott ezzel a problémával, ami valószínűleg abból következik, hogy Magyarországon és Erdélyben az otthonoktatás még csak általános iskolai szinten folyik.

A megkérdezett szülők mindegyike részt vesz gyermeke szabadidős tevékenységében, 85%-uk fele-fele arányban.

Arra a kérdésre, miben látják az otthonoktatás előnyeit, a szülők az alábbi válaszokat adták:

- jobb alap a társadalomba való beilleszkedésre
- a szülő figyelme egyetlen gyermekre irányul
- a szülők jobban ismerik gyermekeiket
- több idő jut a gyermekre
- jobb szülő-gyermek kapcsolat
- nagyobb biztonság az otthoni környezetben
- a gyermek a maga tempójában haladhat
- rugalmasabb
- a gyermek saját erkölcsi meggyőződés alapján egész nap nevelhető
- könnyebb a gyermek nevelése
- könnyebben nyomon követhető az ismeretek megértése
- egészségesebb személyiségfejlődés érhető el
- a gyermek beszéde mentes marad a trágár kifejezésektől
- a gyermek istenfélő életre nevelhető, megtanulhatja a keresztyén élet alapelveit

Az állami oktatás előnyei közé a szülők

- az esetenként jobb tanárokat
- az olcsóbb, állam által finanszírozott oktatást
- a jobban felszerelt laborokat
- az állami oktatásnak a szülő szempontjából való kényelmességét
- a csoport húzóerejét

➤ és az állam által támogatott speciális tevékenységeket (zene, sport) sorolták fel.

Arra a kérdésre, milyen tanterven kívüli egyéb ismereteket oktatnak még, az alábbiakat válaszolták:

- tanulás technikája
- számítástechnika
- Bibliaismeret és kátétanulás
- Zene, játék valamilyen hangszeren
- Rajz
- Barkácsolás
- Főzés-, háztartásvezetés, varrás
- Sport
- Kertészkedés
- Gépírás
- Latin nyelv
- Kézműveskedés

Emellett a szülők a kísérletezést, a tanulmányi kirándulásokat és a múzeumba járást sorolták fel leggyakrabban, mint az otthonoktatáshoz kapcsolódó szabadidős tevékenységet.

4. Következtetések és javaslatok

Az otthonoktatás sokkal mélyebb elkötelezettséget igényel a szülő részéről, mint a közösségi oktatás. A családi háttér igen nagy szerepet játszik az oktatás hatékonyságában; bizonyított tény, hogy az állami oktatás hatékonyságát is nagymértékben meghatározza.

A gyermekek otthonoktatása az együtt eltöltött aktív és nagyobb mennyiségű idő következtében hozzájárul a családi kapcsolatok megerősítéséhez, annak következményeként erősíti a szülő befolyását a gyermek világnézetére, így megkönnyíti a gyermek nevelését, szemben az azonos korú társak esetleges negatív befolyásával.

A gyermekek szocializációját nem korlátozza, inkább elősegíti azt, mivel a gyermek a társadalmat felépítő különböző korosztályokkal állandó kapcsolatban van. Az otthonoktatás nem zárja el a gyermeket a világtól, és annak veszélyeitől, hanem felkészíti a gyermeket minderre, mielőtt kitenné az esetleges negatív hatásoknak. Lehetőséget biztosít a gyermeknek, hogy az otthoni védett környezetben sajátítsa el a jó és a rossz megkülönböztetésének képességét, megelőzve azt, hogy a gyermeknek negatív tapasztalatai árán kelljen tanulnia (Szász, 2004).

Azok a szülők, akik vállalják az otthonoktatással járó kötelezettségeket, képesek lehetnek sikeres tanulási feltételeket biztosítani.

Habár az otthonoktatás nem lehet kívánatos és lehetséges minden család számára, mégis sikeresnek bizonyult ahhoz, hogy alternatívája legyen az

állami oktatásnak azokban a családokban, ahol a szülők vállalják az ezzel járó elkötelezettséget.

Más országok gyakorlatához hasonlóan Magyarországon is szükséges, hogy az otthonoktatás, mint törvényesen választható oktatási forma jelenjen meg azok számára, akik fel hajlandók vállalni a módszerrel járó felelősséget.

Szükség van olyan civil szervezetekre, melyek támogatják tevékenységükben azokat, akik gyermekeiket otthon kívánják oktatni. Azokban az országokban, ahol az otthonoktatás elterjedt, a különböző szervezetek biztosítják a családok számára az egymással való kapcsolatfelvételt és a szakmai támogatást, leggyakrabban oktatási segédanyagok, módszertani tanácsok formájában (Mihály, 2006). Bár Magyarországon is vannak kezdeményezések (Hungarian Home Schooling Association), de jelenleg kis hatáskörrel bírnak.

A pedagógusok, a pedagógus hallgatók tájékoztatása hozzájárulhat ezen oktatási forma a közvélemény által való elfogadtatásához és népszerűsítéséhez.

5. Összefoglalás

Dolgozatom célja az volt, hogy a figyelmet erre a gyakran félreértett és elutasított, hazai körökben szinte ismeretlen gyakorlatra irányítsam. Célkitűzéseim között szerepelt bemutatni az otthonoktatásban rejlő lehetőségeket, továbbá vizsgálni, hogy hogyan valósul meg az otthonoktatás a gyakorlatban és lehet-e az otthonoktatás választható alternatívája az állami oktatásnak?

Saját vizsgálataimban kérdőívet állítottam össze az otthonoktatással foglalkozó célcsoportok számára. Vizsgálataimat a Református Presbiteriánus Egyház erdélyi és magyarországi, az amerikai Lakeside Presbyterian Church (New Berlin, Wisconsin), és a Mezőkövesdi Keresztény Gyülekezet otthonoktató családjaival végeztem.

Az otthonoktatás mély elkötelezettséget igényel a szülő részéről. A családi háttér nagy szerepet játszik az oktatás hatékonyságában; az állami oktatás hatékonyságát is nagymértékben meghatározza.

A gyermekek otthonoktatása az együtt eltöltött aktív és nagyobb mennyiségű idő következtében hozzájárul a családi kapcsolatok megerősítéséhez, így megkönnyíti a gyermek nevelését.

Azok a szülők, akik vállalják az otthonoktatással járó kötelezettségeket, képesek lehetnek sikeres tanulási feltételeket biztosítani.

Habár az otthonoktatás nem lehet kívánatos és lehetséges minden család számára, sikeresnek bizonyult ahhoz, hogy alternatívája legyen az állami

oktatásnak azokban a családokban, ahol a szülők vállalják az ezzel járó elkötelezettséget.

6. Irodalomjegyzék

1. Anonymus (2003): Hungarian Homeschoolers Need our Help, Home School Legal Defence Association, January 22, (online) (2006. 12. 05.)
<http://www.hslda.org/hs/international/Hungary/200301220.asp>
2. Anonymus (2004): Az Egyesült Államokbeli otthonoktató mozgalom áttekintése. Romániai Otthonoktatók Egyesülete. (online) (2006. 12. 06.)
<http://www.homeschooling.ro/hu/documents/usamozg.html>
3. Anonymus (2006): Home Educated and Now Adults, National Home Education Research Institute. (online) (2006.12.05.)
http://www.nheri.org/index.php?option=com_content&task=view&id=171&Itemid=47
4. Basham, P. (2001): Home Schooling: From the Extreme to the Mainstream, Public Policy Sources, No. 51, The Fraser Institute, Vancouver, B.C., Canada
5. Bollobás, B (1996): Erdős Pál (1913-1996), Természet Világa, 128. évf. 2. sz. 1997. február (online) (2006. 12. 05.)
<http://www.kfki.hu/chemonet/TermVil/tv9702/bollobas.html>

6. Crowley, L. (2004): Franklin D. Roosevelt. American Presidents. (online) (2006. 12. 05.) <http://www.american-presidents.com/presidents/franklin-d-roosevelt>
7. Farris, M. P. (1997): Solid Evidence to Support Home Schooling, The Wall Street Journal, March 5, (online) (2006.12.05.) <http://www.mind-trek.com/arti-int/970313.txt>
8. Fehrenbacher, D. E. (2006): Lincoln, Abraham. The New Book of Knowledge (online) (2006. 12. 05.) <http://ap.grolier.com/article?assetid=a2017280-h>
9. Fugate, J. R. (1996): No place like home ... school. Family Building Seminars, Tempe, Arizona
10. Garman, G. (2000): James Madison, Jr.: A Resume. (online) (2006. 12.05.) <http://www.sunnetworks.net/~ggarman/resume.html>
11. Harris, S. D. (2000): George Washington's Life, (online) (2006. 12. 05.) <http://www.dentalmuseum.org/gw/01life.htm>
12. Hegedüs, G. (1991): Bornemissza Péter, A magyar irodalom arcképcsarnoka. (online) (2006.12.05.) <http://mek.oszk.hu/01100/01149/html/index.htm>

13. Horsburgh, F. B. N. (2005): Homeschooling within the public school system, Simon Fraser University, Faculty of Education, (online) (2006.12.05.) <http://ir.lib.sfu.ca/retrieve/2400/etd1996.pdf>
14. Kelly, M. (2006): Woodrow Wilson – Twenty-Eight President of the United States. American History (online) (2006. 12. 05) <http://americanhistory.about.com/od/woodrowwilson/p/pwilson.htm>
15. Klicka, C.J. (1995): The right choice home schooling, Noble Publishing Associates, Gresham, Oregon
16. Leitch, A. (1978): Edwards, Jonathan. A Princeton Companion (online) (2006. 12. 05.) http://etcweb.princeton.edu/CampusWWW/Companion/edwards_jonathan.html
17. Lyman, I. (1998): Home Schooling: Back to the Future?, Cato Institute Policy Analysis No. 294, Jan 7. (online) (2006.12.05.) <http://www.cato.org/pubs/pas/pa-294.html>
18. M. Zemplén J., Egyed, L. (1970): Eötvös Lóránd, Akadémiai Kiadó, Budapest (online) (2006. 12. 05.) <http://www.kfki.hu/eotvos/eotv8.html>

19. Metzger, M. C. (2005): Doomsday: Cotton Mather's Rendezvous with 1697 (online) 2005. január. 16. (2006. 12.05.)
<http://www.salembiketours.com/toppage18.htm>
20. Mihály, I. (2006): Az otthon tanulás gyakorlata; a múlt, a jelen – és a jövő?. Új Pedagógiai Szemle, 2006/6, (online) (2006. 12. 05.)
<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2006-06-vt-Mihaly-Otthon>
21. Prékopa, A. (2002): 200 éve született Bolyai János, Fizikai Szemle 2002/9. 269.o. (online) (2006. 12. 05.)
<http://www.kfki.hu/fszemle/archivum/fsz0209/prekop0209.html>
22. Ray, B. D. (1997): Home Schoolers' Activities and Community Involvement, In: Home Schooling Achievement, Home School Legal Defence Association. (online) (2006. 12. 05.)
<http://www.hslda.org/docs/study/comp2001/HomeSchoolAchievement.pdf>
23. Ray, B. D. (1997): Home Education Across the United States. Home School Legal Defence Association research study (March) (online) (2006.12.05.) <http://www.hslda.org/docs/study/ray1997/25.asp>
24. Ray, B. D. (2004) : Home Educated and Now Adults : Their Community and Civic Involvement, Views About Homeschooling, and Other Traits. National Home Education Research Institute (online) (2006. 12. 05)

[http://www.nheri.org/index.php?option=com_content&task=view&id=171
&Itemid=47](http://www.nheri.org/index.php?option=com_content&task=view&id=171&Itemid=47)

25. Ray, D. B. (2006): Research facts on homeschooling, National Home Education Research Institute, 10 July, (online) (2006. 12. 05.)
<http://www.nheri.org/content/view/199/>
26. Raycroft, R. (2000): Teach the Children at Home? Who - Me?, Women Today, September 18. (online) (2006.12.05.)
<http://www.womentodaymagazine.com/family/homeed.html>
27. Rudner, M. L. (1998): Scholastic Achievement and Demographic Characteristics of Home School Students in 1998, ERIC Clearinghouse on Assessment and Evaluation. (online) (2006.12.05.)
<http://www.hslda.org/docs/study/rudner1999/FullText.asp>
28. Szász, A. (2004): Az otthonoktatásról, Romániai Otthonoktatók Egyesülete, (online) (2006. 12. 05.)
<http://www.homeschooling.ro/hu/documents/anyag.html>
29. Smith, J. M., Farris, M. P. (2004): Academic Statistics on Homeschooling, Home School Legal Defence Association, October 22, (online) (2006. 12. 05.)
<http://209.85.135.104/search?q=cache:8yo12mkPVhkJ:www.hslda.org/doc>

s/nche/000010/200410250.asp+Academic+Statistics+on+Homeschooling&
hl=hu&gl=hu&ct=clnk&cd=1

30. Szemkeő, J. (2000): Az uniformitástól a pluralizmusig, WORLDDIDAC
‘2000 Konferencia. (online) (2006. 12. 05.)
<http://www.opkm.hu/konyvesneveles/2000/2/cikk15.html>

31. Taylor, J. W. (1986): Self-concept in Home-Schooling Children, The
Moore Foundation And Academy Leaders in Homeschooling, (online)
(2006. 12. 05.) <http://www.moorefoundation.com/Socialization.html>

7. Mellékletek

7.1. Kérdőív az otthonoktatásról

1. Mi volt az oka annak, hogy ezt az oktatási formát választotta?

A) személyesen szeretném felügyelni gyermekem tanulmányi előmenetelét

B) vallási okokból

C) szeretném, ha gyermekem a társadalomba való beilleszkedésre az otthoni környezetben készülne fel

D) egyéb:.....

2. Hány gyermeket oktat otthon?

A) 1

B) 2

C) 3

D) 4, vagy annál több

3. Hány éve oktat otthon?

A) 1-2

B) 3-4

C) 5-6

D) ennél több

4. Általános műveltségét elegendőnek tartja-e az otthoni oktatáshoz?

A) igen

B) nem (miben érzi a hiányosságait.....)

5. Pedagógiai ismereteit elegendőnek tartja-e az otthoni oktatáshoz?

A) igen

B) nem (miért.....)

6. Milyen végzettséggel rendelkezik?

- A) általános iskola
- B) szakmunkásképző
- C) szakközépiskola
- D) gimnázium
- E) egyetem

7. Van-e tanári végzettsége?

- A) van (milyen szakos.....)
- B) nincs

8. Véleménye szerint melyek az otthonoktatás előnyei?

.....

9. Véleménye szerint melyek az állami oktatás előnyei?

.....

10. Mit remél az otthonoktatástól, miben lesz más a hatása az állami oktatástól remélthez képest?

.....

11. Meddig tartja szükségesnek gyermeke otthonoktatását?

- A) az alsó tagozatos évekig
- B) az általános iskola időszakáig
- C) középiskola éveig

12. Szükségesnek tartja-e gyermeke otthonoktatását nyáron?

- A) igen
- B) nem (miért.....)

13. Lát-e különbséget gyermeke és az állami oktatásban résztvevő gyermekek között társas kapcsolataiban?

A) igen:

Miben?.....

B) nem

Miért nem?

14. Hogyan változott gyermekével való kapcsolata az otthonoktatás megkezdése óta?

A) javult (miben?).....

B) nem változott

C) romlott (miben?).....

15. Mennyi időt vesz igénybe gyermeke oktatása naponta?

A) 2-3 óra

B) 4-5 óra

C) 6-7 óra

D) ennél több

16. Milyen tanmenet szerint haladnak?

A) általam elképzelt tanmenet szerint

B) iskolai tanmenet szerint

C) egyéb.....

17. Hogyan kéri számon a tudást?

A) szóban (kikérdezéssel)

B) írásban – feladatmegoldással

C) közös megbeszéléssel

18. Milyen a tanterven kívüli ismereteket oktat gyermekének?

.....

19. Milyen szabadidős tevékenységben vesz részt gyermeke?

.....

20. Ön részt vesz-e gyermeke szabadidős tevékenységében?

A) igen

B) nem (miért.....)

21. Ha gyermeke több szabadidős tevékenységben is részt vesz, Ön milyen arányban vállal ezekben részt?

.....

22. Hogyan valósítja meg azon tárgyak oktatását, melyekhez saját szaktudását nem tartja elegendőnek? Milyen segítséget vesz igénybe?

A) a gyermek különóra jár

B) másik otthonoktató szülő segítségével

C) egyéb.....

23. Különböző korú gyermekek esetén hogyan oldja meg a gyermekek együttes foglalkoztatását?

.....

7.2. Egy otthonoktató család napi programja

	Mom	Bethie	Bekah	Joseph	Nathaniel
5:00 AM	Shower				
5:30 AM	Bible and Prayer				
6:00 AM	Bible Study with John	Bible reading and prayer	Bible reading and prayer		
6:30 AM	Walk Dog, Prepare Breakfast, Laundry	Dress, make bed, take care of bunny	Dress, make bed, take care of birds	Get up, dress, make bed, feed cat	Get up, dress, make bed, guinea pigs
7:00 AM	Breakfast				
7:30 AM	Housework				
8:00 AM	Math will all; clean up kitchen	Math	Math	Math	Math
9:00 AM	Spelling and Latin with Boys	English, Grammar, Vocabulary	Violin	Spelling and Latin	Spelling and Latin
9:30 AM	Housework, memory with boys	Break and Latin/Memory		Break and Memory Work	Break and Memory Work
10:00 AM	Nathaniel cello, ironing	Science	Break and Latin	Free Reading	Cello
10:30 AM	Joseph guitar, e-mail		Science	Guitar	Ben workbook
11:00 AM	Grammar with Boys	History		Grammar and Penmanship	Grammar and Penmanship
11:30 AM	Singing				
12:00 PM	Lunch				

	Mom	Bethie	Bekah	Joseph	Nathaniel
12:30 PM	Exercise	Free			
1:00 PM	Reading with Boys	Computer	Memory Work and Penmanship	Reading	Reading
1:30 PM	Famous Men of the Middle Ages				
2:00 PM	Art or Speech				
2:30 PM	Office; Lesson plans	Piano	English and Grammar	Finish Math	Finish Math
3:00 PM			Computer	Pick Up and Chores	Pick Up and Chores
3:30 PM	Nathaniel violin Mark's Sketchbook				Violin
4:00 PM	Instrument; music	Fold and put away laundry	Piano	Fold and put away laundry	Fold and put away laundry
4:30 PM	class/vocal prep	Piano with Joe/Nathaniel	Free	Piano/Free	Piano/Free
5:00 PM	Prepare Supper	Help Mom with Supper			
5:30 PM	Supper				
6:00 PM	Hungarian	Dishes			
		Free			
7:00 PM	Handwork			Handwork/ Diary	Handwork/ Diary
				Bed	Bed
8:00 PM	Reading	Diary and Bed	Diary and Bed		
9:00 PM	Bed				